Појединачни број 1 динар.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 300 дин. на годину, 150 дин. на пола године, 75 дин. на четврт год. и 1 месец 25 д.; за Америку 8 долара на годину. Претплатити се може бар на један месец.

„Застава“ излази дневно у 6 часова ујутро.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Власништво акционара у готовом

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Ђуре Јакшића улица број 14. — Телефон број 110. — Рукописи се не враћају натраг.

Власник Акциони Одбор Војвођ. Радикала.

Број 222 | Нови Сад, у уторак 29. септембра 1925. | Година LVI.

Бољшевици не мирују

Покушавају непрестано и на више страна, да у туђим земљама изазову нереде, да изазову револуцију и гомила се дочепа својих совјета и заведе совјетске управе.

Покушали су то у Румунији, код нас и у Бугарској, па није ишло. Нису управо ни дошли до озбиљна покушаја, јер овде нема земљишта за бољшевичку биљку.

Покушавају у Азији на више страна. Нарочито су бацили око на Кину. Али није лако с њом, јер је необично голема и онда на њеном земљишту има доста Европејаца, који им сметају у разорном послу.

Свом снагом бацили су се на Мађарску. Ту је већ било њихово царство под Белом Куном. Било, али кратка века. Сад би да га обнове.

Већ су довели људе из избеглиштва и донели су новаца из Москве. И хтедоше у Будимпешти поткупити полицију и војну посаду. И већ да утврде час, кад ће се отворити револуција и кад ће пасти главе првих поглавица у земљи, уђе им се у траг, и похваташе Ракошија, некадањег бољшевичког комесара и његове најближе другове и стрпаше их у тамницу.

За који дан, како оданде јављају, платиће ови кравци главом своју вратоломну политику.

У то доба бавио се на домаку Мађарске, у Бечу глава мађарских комуниста, Бела Кун и држао је договор са више мађарских комуниста. Кад је чуо, да су му другови у Мађарској похватали, побегао је из Беча, како новине јављају — крилатицом.

Има бољшевичка Москва новаца, па што не би Бела Кун сачувао своју скупоцену главу за тренутак, кад ће опет кренути своје царство у Мађарској и кад се нада бити боље среће.

Сви се још добро сећамо оних крвавих дана Беле Куна у Мађарској, и опет зато може у њој да дође готово до револуције, а да мирни грађани и власти не осете кретање комуниста пре икаква почетка и извођења плана.

Престоница Мађарске почела је врити од рада комуниста, и онда се тек крећу власти да хватају комунисте.

Убиством двојице тројице комуниста неће се отклонити ова напаст од Мађарске. Ако им није сад пошло за руком, да изврше свој план, ови ће покушати други и трећи пут, јер комунисте и међу њима одбори и тројке друго ништа и не раде и другим се послом и не баве, него удешавају препаде и револуције и траже згоду и прилике, да свој план изведу.

А грађанска полиција, и војска, и Друштво Народа, и Конференција Мира?

Сви ови баве се „својим“ пословима. Распредају о том, како ће ограничити крађе, убиства, пљачке и спречити ратове и смањити наоружање и оценити, који је кривљи од двојице зараћених. И то је добро.

Но нисмо имали прилике нигде да прочитамо, да је Друштво Народа узело у озбиљно разматрање методу бољшевичке акције из Москве. Али смо читали, како се спремају велике силе европске, да бољшевике признају на власти у Русији, признају њихове совјете и поделу на државице, и чак се спремају, да с њима склапају уговоре...

Данас је мисао бољшевички медвед, да заигра на мађарским вратима. Затворили су их. А куд ће сутра и прексутри, то се не зна. Нека не заборави оне велике и силне небојше европске, да може и на њих ред доћи и да може преко реда на њиховим вратима исти онај медвед заиграти.

У памет сеј

Р. Н.

Ситуација

— Повратак министара — Радићево придиковање у Женеви — Радић о свом боравку у Москви — Краљ у Загребу — Вести са стране —

У Београд се враћају министри који су са Краљем били у Црној Гори. То су В Вукићевић, М. Стојадиновић и Никић.

У Далмацији су са Краљем остали: М Ђуричић, Д Трифуновић, Б. Максимовић и П. Радић. Министар вера Миша Трифуновић је свратио у Ужице, где ће са својим партијским пријатељима одржати неколико зборова и конференција.

Сви су се они вратили ради решавања важнијих ресорних питања. Данас долази и Узуновић, те ће у Београду бити око 10 министара. И многи посланици долазе из унутрашњости ради извесних интервенција у министарствима, а и ради обавештења о политичкој ситуацији.

Министри, који су у Београду, одржали су интерминистријалну конференцију у Министарству Социјалне Политике. Расправљало се питање запослених радника код нас, а који су страни држављани. На конференцији је председавао министар социјалне политике а учествовао је помоћник и начелник Кужељ и шеф одсека за заштиту радник Душан Јеремић; исто тако и делегати свих заинтересованих министарстава, па онда изасланици привредне корпорације и радничке коморе које су послале 30 делегата.

На конференцији је најдетаљније претресано питање под каквим условима може бити упослен радник страних држава, код нас у краљевини. Дискусија је вођена са највећом опрезношћу.

Иначе је политичка ситуација у Београду још увек у застоју. Живост ће наступити тек око 5. октобра. Дотле треба да су на окупу скоро сви министри, а изгледа, да ће тад стићи у Београд и Краљевски пар.

Према информацијама из маршалата двора Њ В Краљ и Краљица ће скратити свој боравак у Приморју због рђавог времена.

Почетком октобра ће се у Загребу отворити културно-историјска изложба. По једном ранијем обећању очекују, да ће на изложбу доћи и Краљ са Краљицом. Краљ би изложбу и отворио 4. октобра.

ЖЕНЕВА. Пашић са Нинчићем — евентуелно и Радићем, иде у Париз. Тек после посете у Паризу би се Пашић око 6. октобра вратио у Београд. Његов повратак се очекује жељно, јер многа решења ће се донети тек кад се он буде присутан.

ЖЕНЕВА. Невгода, коју је Ст. Радић изазвао предавањем својим у „Атенеуму“ у Женеви, као да ће имати већих последица, него што се мисли.

Др. Васа Јовановић нар. посланик изјављује, да ће о овој ствари морати поднети чак и интерпелацију у Народној Скупштини. Донесена је додуше коректура Радићевог говора, али је још увек нејасно стање, док о целој ствари не рекне своју и влада.

ЗАГРЕБ. Под уредништвом Ст. Радића изашао је сељачки календар за 1926. годину. У њему Ст. Радић пише за што је ишао у Москву, кад је кришом побегао из своје домовине. Вели, да је у Москву ишао на позив Чичеринов, да се упозна са приликама у Русији и да прикаже прилике у нашој отаџбини. Али за цело време свог боравка никад није долазио у додир ни са једним функционаром комунистичке странке.

МЛ. БЕОГРАД. На новинарском конгресу је у понедељак извршен избор управе За председника је изабран Крешимир Ковачевић. Први потпредседник је Милоје Соковић, и други Вирант из Љубљане. Секретар је Виловић дописник „Хрвата“ и Кранаревић опет Загребчанин. Благајник је Милорад Иванић. У надзорни одбор су дошли Кобасица, Подварска и Смодеј.

Оба предлога Животе Милојковића о штампи је пленум конгреса примио.

ЗАГРЕБ. Код јучерашњих избора у Огулину, радићевци добили 11 заступника; радикали 1. Самосталци и франковци ниједан. Овај резултат је потпуно поразио радићеве дисиденте у Загребу, који су се окупили око Марка Дошена.

ТИРАНА. Званично се демантују вести о побунама у северној Албанији. Разоружање становништва тече у реду.

Политичке вести

Турска и Енглеска

„Дели Експрес“ јавља, да је Тевфик Руши у једном интервју-у у Женеви изјавио: да рат између Великобританије и Турске зависи од држања Енглеске. Односно извештаја о концентрацији турских трупа на Дарданелима и код Мосула изјавио је, да ти извештаји „по свој прилици“ не одговарају истини, јер он о томе није извештен од своје владе. Нагласио је да Турска није склона да прими једну одлуку Лиге Народа или Хашког Суда, која би одрицала Мосул Турској. Мосул је турски и мора остати турски. Садашња мирнодобска турска армија броји 150 хиљада људи и спремна је за сваке евентуалности. „Наглашујем, рекао је даље Тевфик бај „да би енглеске трупе на своме продирању у спорни рајон наишле на отпор“.

Озбиљни нереди при дочеку руских раденичких делегата у Јапану

22. септембра стигла је у Јапан делегација руског раденичког централног савеза. Делегација је на свима станицама била дочекана од представника разних раденичких и сељачких удружења уз певање револуционарних песама. Јапанска влада је подузела све могуће мере да ограничи општење радника са совјетским делегатима. Све истакнуте вође левог крила раденичких организација и многе друге особе, међу њима и тумач извештача коресподенцијског биро-а „Тас“ биле су ухапшене. У Токију је полиција забранила раденицима да поздраве совјетске делегате и дозволила само тридесеторици раденичких представника да ступе на перон. Кад је заступник јапанских рударских радника Като поздравио говором делегате, ухапсила га је полиција а уједно и делегацију јапанских рударских радника, која је пратила совјетску делегацију. После тога је започела права улична борба између масе радника, која је била скупљена око станице и полиције. Полиција је скинула црвене барјаке, истукла учеснике у демонстрацији и ухапсила многе демонстранте.

Спор око Мосула

У енглеској јавности се повољно коментарише закључак Савета Лиге Народа о томе да се у рајон, који лежи јужно и северно од демаркационе линије, која је одређена била у бриселској конференцији, изашље једна комисија, која би имала да истражи да ли је оптужба против Турака, да су они из спорних предела депортовали хришћанско васеље, основана или не. Очекује се дефинитивна изјава у том питању турског делегата, дочим је енглески делегат већ дао свој пристанак на овај закључак.

Чичерин у Варшави

Чичерин је у прошли петак отпутовао на двомесечно одсуство ради лечења, које ће по свој прилици провести у каковој талијанској бањи. У Варшави прекида пут, где ће се састати са пољским министром спољних послова. Овоме састанку придаје се велики значај у московским политичким круговима. Указују на то, да ће по свој прилици доћи до тешње политичке и економске веве између Пољске и Русије, чему доприноси и утврђење граница, које је пре кратког времена извршено. Русија је склона да преговара и о разоружању у Источној Европи, ако то питање потегне и Пољска.

Из Варшаве путује Чичерин у Берлин, где ће ставити Стреземану на знање, да је Русија склона да продужи своју политику према Немачкој у духу рапалског уговора, ако расеје узнемиреност, која потиче из факта, да Немачка потписује гарантни пакт и да ступа у Лигу Народа.

Хорти жели ванредне законе

Говори се да ће мађарска влада, под утиском комунистичког плана пуча, изнети пред парламенат тзв. „закон рада“ и закон о штампи, који су закони у своје време били одмењени, јер да су само они кадри да штите јавни ред и мир у држави. У своје време су опозиција и јавно мишљење оба законска предлога енергично одбили. Сада се надају у владиним круговима, да сада и опозиција неће сметати доношењу ових закона.

Рат у Мароку

Лондонски „Централ Њус“ јавља, да је заузеће јуришом висина пред Алхуцемасом било скопчано са знатним губицима за Шпањолце. Шпански ратни бродови „Хајма“ и „Алфонз XIII.“ били су онеспособљени за бој и морали се повући у луку Алгесираса. Обе лађе припадају типу дреднота и биле су грађене 1915. и 1916. године. Генерал Примо де Ривера, истина, вели у својем извештају да су се оба брода повукли само за то, да утоваре резерву угља. У последњим бојевима код Моро Зуева имали су Шпањолци губитак од 700 људи.

Динар у Цириху 919

Павле Тервин

Још нешто о нашим Немцима

(Свршетак.)

Уништењем Темишвара и природним падом Жомбоље идеологија „Гросдајчланд“-а потавни да се јави у новој својој фази. Мађарска, услед својих комунистичких и протујеврејских прилика изгуби сваки уплив на „извесне Немце“, остаде на попришту Сремац др. Крафт са бечком идеологијом о „заштити мањина“ и припомогнут католичким клиром успе да заведе наше Немце у вртлог Сциле и Карибде засновавши политичко коло „Немачке мањине“. У томе моменту развоја наших Немаца показују се г. Крафт и његови другови слаби психолози масе а још слабији политичари. У место да су иступили као победиоци својих идеја, они као слабићи подлегоше еволуционој сили развоја прилика и за љубав личног престижа проткаше своју идеологију — идеологијом „немства у свету“, као што то и сам др. Крафт вели.

Па шта учинише ти „извесни Немци“ за своју нацију?!... Ни практично ни идејно баш ништа. У пракси воде неку јалову борбу јуришећи као оно Дон Кихот на ветрењачу; кукају, лелечу пред нашим Немцима како се боре „за оживотворење уставног начела грађанске равноправности“ као што то сам г. Крафт признаје, а међутим врло добро зна и знају, да толиког грађанског права није Немац имао ни у сред Пеште, колико га данас ужива у маломе Букину. Јест, у пракси је наш Немац слободнији грађанин него што је икад био, јер није више у оковима мађарске шовинистичке администрације, већ проткива цео свој живот карактером своје расне душе. Зађите у центре Бачке и Баната, погледајте у најмање сеоце, свуд гдегод има наших Немаца видите изразиту сношљивост и слободу грађанске равноправности. Ако има појединих грешака, од њих пати исто тако мој Србин и Буњевац као и наш Немац али и томе нису криви устав и Београд, већ несрећене наше прилике услед разноликих покрајинских закона, који се не могаше унифицирати баш донекле и кривицом „извесних Немаца“. Јер то нам тек морају признати и наши Немци и „извесни Немци“ са г. Крафтом заједно, да ми сви са њима заједно још непрестано живимо покрајинским животом. А догод су покрајински типови подвојени својим идејама и карактеру све дотле не може бити ни разговора о хомогеном народном животу и државној заједници. У тој прилици створити заједницу мисли и једнообразног државног живота — једино је могуће централистичким системом. Ту социолошку истину или нису знали или нису хтели знати „извесни Немци“ са г. Крафтом, па су методички грешили од првога дана, а греше и данас и ако су се о својој штети могли већ досад поучити.

Али грешка „извесних Немаца“ не састоји се једино у политичком методу, већ и идејно.

Они, у место да су у овом нашем општем превирању проникли идеју сходно карактеру наших Немаца и место, да су улевали апсолутну веру наших Немаца у ту идеју и тиме уродили интерес за апсолутну заједницу осећаја, мисли и живота; у место тога они истакоше индивидуалности своје расе уз заштиту „права мањине“.

Такова идеологија нити одговара души и карактеру наших Немаца, а нити је сагласна државном уставу. Државни устав гарантује сваком грађанину и свакој скупини грађана, културни и привредни индивидуални развој у оквиру државне заједнице. Сваки „индивидуални расни развој“, међутим, искључује сваку државну заједницу, сваку колективност са нами осталима, и према томе носи у себи кобну клицу сепаратизма, нечег антидржавнога. Ето то је управо она идејна страна политикума где морамо да бранимо и одбранимо наше Немце од „извесних Немаца“.

Наш Немац не замишља свој социјални развој као што га замишљају „извесни Немци“. Он хоће да живи као Немац; жели и има загарантовано уставно право, да се као Немац економски и културно развија у духу свога народног карактера, али расна политика наших Немаца није и не може да буде државни политикум, као што би то хтели „извесни Немци“ да силом импутирају нашим Немцима. Идејни живот наших Немаца може и треба да је социјално националан али не државноправно индивидуалан, јер би се то противило идеји народне државе краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Ето то је она разлика у државној политици „извесних Немаца“ и политике коју хоће и треба да воде наши Немци. Њихов национални живот је самосвојан, али им је колективан живот у духу народне државе краљевине Срба Хрвата и Словенаца. Ко хоће на другу стазу да сведе наше Немце, тај их води странпутицом.

Наши дописи

Извештај са збора Прибићевићева у Кореници (Лика)

На 13. о. м. одржан је збор С. Д С. у Кореници. Др. Ђ рђе Бранковић, добровољац Душан Иванчевић, Глигорије Божовић посл. са Косова и Бранко Орловић директор гимназије у Кореници.

И ако је збор спреман са читавим службеним апаратом којим су руководили г.г. Миленко Грујић, срески поглавар, Бранко Орловић директор гимназије, Милан Вујић учитељ, Тодор Дмитрашиновић, опћ. бележник, са својим пандурима, поп Мане Оклобџија из Брела, поп Грбић из Јошана, Ђорђе Белић срески школ. надзорник, и многи други ипак је било свега скупа на збору што деце, ђака, из основне школе и гимназије, људи и шта више оних, које је срески поглавар пустио из затвора, највише 600 (словом шест сто), а кад се узме у обзир да је то била Прибићевићева кула и бирачко место његово а осим тога чињеница да се исто толики број људи скупи сваке недеље ради пазара онда је сав успех тога збора више но жалостан и јадан.

По пандурима су на збор теране жене, деца, људи једном речју сватко, шта више терали су и приставе Х. С. С.

Говор г. Прибићевића био је по истом калупу као и сви досадањи т. ј. сву је своју жуч излио на радикале и на данашњу владу народног споразума и овако се изражава:

„Браћо: Београд је био смеће и ђубре, јер се данас по њему шеће Пашић и Радић испод руке, а то вам је браћо политика Николе Пашића и Радића (?) Јављају се узвици око г. бележника „доле с њима“, „доле издајице“. Прибац се слатко смеје одобрава и наставља: „Радићевци су мишеви. Радикали главаши и репаши. То вам је данас влада, коју треба као смеће низ воду бацити. И ја свакако држим да ћемо ми са нашом чврстом снагом то смеће бацити онамо камо треба и ми ћемо опет доћи на површину, па ћемо се показати издајицама и нећемо дати пардона никоме!

Ја видим да и овде има доста Београдских репаша али браћо и сестре немојте се бојати њих, те ћемо ми упамтит, јер је ова прљава и неуредна влада кратка века и потрајаће најдуље још месец дана!!!

Браћо! Тко је пустио из затвора Радића? Пустио га Пашић и радикална странка. Радикална странка није никакова српска странка, хтела је велику Србију па је одустала и већ се по том види да су лажови?!ј јер никад нису извршили оно што што су народу обећали, а што сам год ја обећао — то сам и извршио!!!

По наредби директора Бранка Орловића поздравила је Прибца ученица 8 разр. гимн. Невенка Дејановић, а особито се је истицао у дерачи уч. III разреда Мирко (Спасе) Грубић-Југин.

Питамо се само како је то могуће и молимо да се овај случај добро истражи јер је по школским прописима најстроже забрањено учествовати школској младежи при политичким зборовима, а то у овом случају наређује сам директор Бранко Орловић.

И ако је ранијом наредбом мин. шума и руда бр. 4417 од 20/XI. 1925 лов забрањен за Приморско-Крајишку област до године 1927. то су ипак за г. Прибићевића „банкет“ требали зецова и зато су неколико дана раније трчали у лов са псима надлугар Дејановић и лугар Дмитрашиновић. Како је то? Жандарми су добили налог да у случају најмањег инцидента пуцају у народ!

Ово вам је тачно стање ствари. Лажи и измишљотине Прибчеве штампе су просте лажи, јер је свима нама Личанама врло добро познато како се је Прибац провео у Грачацу пак је све то онако дрским речима пуним простих измишљотина порекао и другом по себе повољном светлу приказао. Но ништа му не може помоћ. Истина, право и воља народна мора победити.

Збор је иначе прошао мирно, јер су наши чланови замољени да буду мирни и достојни чланови Н. Р. С.

Карактеристично је то, да, кад су се враћали кућама присташе Прибићевићеви, да су исти били страшно огорчени и псовали су га сами врло погрдним псовкама. На упит како су са успехом задовољни одговорише: Е па шта ћеш господине и брата увек нас лаже, али ето ми морамо ићи јер нам његови људи и службеници строго наређују а ви каже знадете да ми морамо слушати оне у чијим је рукама власт као у демократа код нас у Кореници.

Толико о томе сјајном успеху Прибићевићевом у Кореници, а да и не говоримо о даљним успесима.

Н. Т.

Допис из Румуније

Из Румуније добивамо ове редове:

Вел. Св. Петар, 16. септ. 1925.
Румунија.

Поштовано Уредништво!

Молим да изволите овај мој допис у цењеној „Застави“ обелоданити.

Читајући у 194 броју „Заставе“ од 27. августа о укидању визума на аустријско-чехословачкој граници ме је веома дирнуло. И одмах сам помислио: Благо оном народу!

Питам се у чуду: Зашто и српска влада са пријатељском Румунијом слично не уради? Зар сте нас баш сасвим заборавили? Нас који смо на нашу злу срећу и даље под туђином остали, да можда још 500 година, ако нас буде било, у нади живимо! Не би ли се могао неко и на ту ствар сетити, па да је уреди. Зар да се вечито желимо видети? Пасош, ако ћеш да правиш, треба ти бар 1000 леја осим путна трошка и које каквих аката у тежини од 1 килограма, тако, да док то све набавиш и свуда подмажеш ратосиљаш се и брата и сестре и матере и оца и кога год имаш преко. И на крају добијеш пасош на месец дана. Ја сам са женом једанпут путовао и сад не могу више, нити га могу послати на продужење, јер су га свог изшкрабали; на сваки лист има по нешто писано. И сад друго ми не остаје, него да све из почетка почнем, чега сам се ја ратосиљао.

Није једанпут био случај, да кћи добије телеграм да јој је мати тамо преко на умору, или мати да јој је кћи на умору и томе слично. И док се крадом — или ако су у тај пар душевни људи на граници, почим и њих подмитиш — које како претураш преко границе, док не стигнеш на жељено место, дотичног су увелико сахранили. И замислите каква је ту жалост, каква дрека, каква запевка! Мати на последњем часу није могла живу кћер затећи, а ни мртву видети, проклиње онај час кад су Србијанци отишли.

После кад се вратиш кући, опет крадом или јавно поред мазања, стигнеш кући сав изломљен, и тек што си се својима изјадао, ето ти жандара на врата. „Ви сте подкавани од ваших Срба у селу, да сте били у Југославији без пасоша“. Шта знаш, него се измириш и са њиме. Пукне и ту која хиљадарка. А наши жалосни Бранковићи тару задовољно руке, што су брата и Србина Румунима издали. Нека им је на част!

Апелујем у име ово мало Срба на г. министра, којега се ова ствар тиче, да помисли само за један часак па ће му срце одмах рећи: гледај покрени ту ствар и код Румуна, те је уредите, као што су паметни Чеси и Немци уредили.

Ми смо с Румунима савезници и њима је то од користи као и нама. Само мало добре воље па ће ићи.

Поштује Вас г. директоре Ваш

Србин из Румуније.

Политичке странке у Поткарпатској Русији

У такозваној Поткарпатској Русији постоје следеће политичке странке:

1. Странка рада, има народног посланика Андреја Гагатко, адвоката у Ужгороду. Та странка је добила на последњим изборима 21 000 гласова и издаје лист: „Рускаја Земља“.

2. Социјално демократска странка, посланик инжињер Јарослав Нешас из Прага, филијала је чешке демократске странке, добила је 21.000 гласова и издаје лист „Вперед“.

3 Руска народна странка, добила је 2500 гласова и нема мандата.

4 Земљорадничка странка стоји на украјинском гледишту, добила је 10 000 гласова и издаје лист „Свободу“.

5. Аутономни земљораднички савез има посланика Ивана Куртијака, учитеља у Хусту, добила је 20 000 гласова, издаје часопис „Руски Вјесник“.

6. Републиканска земљорадничка странка је добила 15 000 гласова и има посланика Јожеф Камински, издаје часопис „Карпато-Руски Весник“ у Мукачову, филијала је чешке земљорадничке странке.

7. Комунисти су добили 100 000 гласова и 4 посланика у народну скупштину и 3 у сенат.

8 Мађарска странка је добила 25.000 гласова и 1 посланика, у вези је са мађарским хришћанским социјалистима.

9 Јеврејска ционистичка странка је добила 18 000 гласова.

10. Јеврејска правоверна странка је добила 9000 гласова.

11. Мађарска републиканска странка је добила 1200 гласова.

12 Две нове странке тек сада су створене, тако да ће у Поткарпатској Русији на изборима бити 13 странака. Домаћи руски народ на последњим изборима махом је гласао за комунисте, мањи део за филијале чешких политичких странака, Мађари за мађарске клерикалце и Јевреји за ционисте.

Нашим претплатницима!

На измаку смо треће четврти и, ускоро ће бити потребно, да се обнови претплата за последњу четврт ове године.

Иако смо слали безбројне опомене — и преко листа и непосредно појединцима — ипак их има још много, који никако не плаћају свој дуг за претплату.

Молимо зато, поново, све наше дужнике, да одмах пошаљу дужну своту, јер, понављамо „Застава“ живи од претплатника и огласа.

Админ. „Заставе“.

Осведочите се о томе, да
ПОТРЕБУ У ГОРИВОМ ДРВЕТУ
најбоље можете покрити код
Д. Д. ЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈУ ДРВА.
Телефон 455. Новисад. Код Штранда.
11-15 1786

* **Дрва, кокса, угља** пре него што набавите, обратите се на **дрвару Крајачевић,** Телефон 165.
1721 14—30

ВЕСТИ

— **Дежурство у лекарнама града Новог Сада.** Од 24. до 30. односно до 31. лекарне Југовић (Јеврејска 6.) и Попић (Пашићева 6.)

— **Позив радикалима.** У среду 30. о. м. одржаће се у Сомбору седница муниципијског одбора бачке жупаније. Позивају се сви чланови радикали, да истог дана у 8 сати пре подне дођу у малу жупанијску салу. — Председништво.

— **Рад Друштва за набавку хлеба сиротињи.** Иако ово друштво ради са пуно воље ипак је потребно да се сакупи бар 2000 чланова са уписнином од 10 динара месечног прилога — па да би ово друштво могло радити онако како треба. Месари и касапи су до сада лепо прилагали, али су у последње време престали. Зато је г. Ернест Шулц даровао 1 џак брашна, гђа М. Ашенбренер се уписала као члан оснивач са 500 динара а Н. Н. је поклонио друштву 500 динара. Апелујемо на све племените људе у Новом Саду да се што многобројније у то друштво уписују те да га и иначе потпомажу. Преосвећени епископ бачки г. др. Иринеј Ћирић примио се за врховног покровитеља овог друштва, а високоречасна гг. Фат, опат, и Киш надрабинер, те гг. Фабри и Хорват за покровитеље.

— **Јубиларна прослава Новосадског Атлетског Клуба.** Овај клуб приређује 3. и 4. октобра 1925. год., приликом свога XV-годишњег опстанка, на својем спортском игралишту јубиларну прославу са овим програмом: У суботу 3. октобра у $^{1}/_{2}$3 сата по подне: Двострука фудбалска утакмица спортских клубова ОСКВ Јуда Макаби, Раднички и НАК. У недељу 4. октобра у 9 сати пре подне: Земаљска атлетска утакмица. У $^{3}/_{4}$12 сати пре подне: Освећење друштвене заставе. У 12 сати пре пре подне: Свечана гл. скупштина на игралишту. У 2 сата по подне: Одлучујућа утакмица земаљске атлетике. У $^{3}/_{4}$4 сата по подне: Наступ извршујућих чланова Нака, уз пратњу војничке музике. У 4 сата по подне: Финале утакмица између два клуба победиоца од пређашњег дана за сребрну спортску стату у поклоњену од г. Балинта Ертла, драгуљара. У $^{1}/_{2}$9 сати увече: Свечани банкет у трапезарији Гранд Хотел Слободе. Цена 60 динара по особи заједно са пићем. У 9 сати увече: Игранка у великој дворани Гранд Хотел Слободе. Војничка музика. Улазница 20 динара по особи. У недељу 4. октобра: од 2—4 сата по подне концерат војне музике на игралишту. — За банкет може пријавити најдаље до 2. октобра 1925. у радњи Андре Нађфеји, Јеврејска улица.

— **Судар трамваја са танком у Новом Саду.** У прошлу суботу, после подне у 4 сата, десио се је у нашем граду сукоб трамваја са аутотанком. На јаком завијутку на углу Пашићеве и Краља Петра ул. налетео је трамвај бр. 34., који је ишао према ул. Краља Петра на ауто танк за поливање улица, који је ишао у противном правцу. Трамвај је бремзовао, али је већ било доцкан — судар је произашао. Предњи део и трамваја и танка је јако оштећен, тако да ће оба морати бити узети из саобраћаја. У трамвају је настала паника, услед које су неки били и контузовани. Но најгоре је прошао г. Љубомир Велић овдашњи учитељ, који је стајао на платформи, те је услед потреса пао на калдрму. Он је претрпео теже овреде на носу. Води се истрага о узроцима и кривцу овог судара.

— **Смрт у колима.** У прошли петак на доуму између Деспот Св. Ивана и Гајдобре нађена су напуштена кола из којих је висео, главом доле, леш једног мушкарца. Испоставило се да је то леш Стевана Црњека газде из Гајдобре. На његовој глави је било више рана из којих је испадао мозак. Црњак се у прошли петак кренуо из Гајдобре у Деспот Св. Иван на колима, која су била натоварена са мељом, одакле се кренуо увече у 8 сати натраг у Гајдобру. Мисли се да је по среди несретан случај, јер је Цоњак био напит, те је сигурно брже терао, него што је требало и наишао на гомилу камења, које је било наслагано крај пута. Услед потреса је ударио главом о точкове, те разбио главу и пребио руку. Но није искључен и разбојнички напад, што се закључује из тог факта, да код њега у џеповима није нађен никакав новац. Истрага се енергично води. Новосадски Окружни Суд је наредио сецирање леша.

— **Вешање у Беловару.** У суботу пред зору је у Беловару извршена смртна казна вешањем над Циганином Борош Компаком, који је пре годину дана у близини Копривнице убио и ограбио једног сељачког газду и његову жену. Компак је мирно примио вест да је помиловање одбијено, те провео последњу ноћ у живом разговору са хапшеницима и жандармима. За то време је појео велику количину хране. Пред вешањем је такођер ванредно мирно саслушао до краја коначну пресуду и сам, без помоћи, одлучним корацима стао под вешала. Смрт је наступила после шест минута.

— **Изгорела велика творница оружја у Енглеској.** У петак увече избио је велики пожар у Викеловој фабрици оружја и муниције у графству Кенту у Бредфорду. Из удаљених места похитале су пожарне дружине на специјалним возовима и аутомобилима на место пожара. После четири сата напорног посла пошло је за руком да се спасе један део фабричког насеља. Штета је огромна. Основана је сумња да је по среди злочин.

— **Слабо уписивање у сенћанску основну школу.** Из Сенте јављају да се је у тамошњу основну школу ове школске године уписало двадесет процената мање ђака него у прошлој. Школско надзорништво позвало је родитеље да упишу децу, која су обвезна за похађање школа, јер ће у противном случају морати поступити против њих са свом строгошћу закона.

— **Железничарска занатлијска школа у Суботици.** Из Београда јављају да је министар саобраћаја издао у суботу наредбу, према којој се од 1. октобра о. г. има у Суботици отворити железничарска занатлијска школа. Школа ће се налазити поред железничке ложионице а уписивање ће почети већ ових дана.

— **Концерат у коме учествује 10 000 музиканата.** Из Лондона јављају да је у прошлу суботу тамо био приређен у кристалној палачи концерат на коме је учествовало 10.000 музиканата т. је. 155 музичких зборова. Тај концерат је приређен у прославу 25-годишњице зборова за дувалачке инструменте.

— **Независна православна црква у Румунији.** Из Букурешта јављају да је у недељу тамо проглашена независна православна црква, коју је цариградски патријарх уз велике свечаности прогласио. 8. новембра ће бити свечано постављен за патријарха букурештски митрополит Мирон.

— **Потонула америчка подморница.** У близини острва Ист Блок се у прошли петак око 8 ч. увече сударила подморница бр. 55 са паробродом „Сити ов Гом“, те је одмах потонула. Од посаде подморничине је погинуло тридесет и седам људи а спашено је само три морнара.

Намештај на отплату продаје
„АТЛАС Д. Д.“ НОВИ САД,
Шумадијска улица бр. 10. (преко Рибњег трга). 1640 9—х

* **Др. С. Матановић,** шеф хируршког одељења Државне Болнице, вратио се с путовања и предузео праксу. 1959 1—3

— **Исправак.** У подлистку г. Велимира Н Никашиновића „Застава“ број 217. поткрале су се ове погрешке: У I. стуб. 4. ред треба да стоји поштовање место почитовање. У III. ступцу 17. ред стоји када, а треба тада. Остале погрешке ће и сам читалац моћи лако разумети.

— **Ухваћен вођа лоповске банде.** Пре два дана ухватила је митровачка полиција Богомира Ђурића из села Михајловца у округу Крагујевачком, који је као кажњеник побегао из затвора у Свилајнцу, те живео под лажним именом Милорада Симића. Он је у друштву са својим братом Божидаром извршио безброј крађа, а суд у Јагодини га потражује и због обијања једне ју велирске радње. Стар је тек 21 годину а свршио је четир разреда гимназије у Скопљу. При претресу нађене су код њега фалсификоване исправе и штамбиље, које је набавио за хиљаду динара од једног општинског деловође у Србији. Из његовог исказа види се да је он био шеф једне лоповске банде, која се већином рекрутовала из Митровице и околине. Имена чланова ове банде се у интересу истраге држе још у тајности, али се за њима енергично трага.

Књиге и листови

— **„Пољопривредни Гласник“** 18. бр са овом садржином: Др. инг. Едвард Рајх: Чехословачка Пољопривредна Академија у Прагу. — Антун Курјаковић: Хелиантус (сунчаница) и његова господарска вредност. — Б. Атанацковић: Конзервисање пиће. — Др. Ц. Фрувирт: Унапређење културе ливада, пашњака и оних површина оранице, које служе производњи сточне пиће (Свршетак). — Белешке: Раковина најопаснија болест кромпира. — Суперфосфат за јесење усеве. — Вештачко сушење жита. — Примена чилске шалитре. — Дивља и домаћа гуска и пловка. — Књижевност: Законско регулисање пољопривредних интереса при наводњавању земљишта и искоришћавању водених снага. — Извештај о раду централног пољопривредног Савеза Чехословачке Републике у 1923. години. — Питања и одговори: Ђ. Муачевић: Снијет на јечму.

Метеоролошки извештај

Ваздухопловне Метеоролошке Станице у Петроварадину
од 28. септембра у 8 часова

Петроварадин (Нови Сад): киша; температура 10° Ц.
Београд: киша; темп. 9° Ц.
Загреб: облачно; темп. 11° Ц.
Љубљана: киша; темп. 8° Ц.
Сарајево: киша; темп. 7° Ц.
Мостар: киша; темп. 14° Ц.

Опште стање времена

На Средоземном Мору образовала се нагло депресија (Малта 754 мм), те су хладне струје са границе северне депресије (Данциг 759 мм) и антициклона (Бретања 772 мм) допрле и до нас заједно са кишама, које падају по целој средњој Европи. Јаких ветрова нема нигде, а ведро је само у источној Грчкој и северној Италији. Температура је само у нашој околини пала, на западу се већ диже.

Прогноза за 29 септембар

У северном делу наше државе притисак ће јачати, а на јужноме слабити; ветрови ће остати слаби; облачност ће се на западу разређивати а на истоку ће још падати киша. Хладни талас ће потрајати, расхлађивање ће доспети и до најјужнијих делова државе.

ПОДЛИСТАК 6

Велимир Н. Никашиновић

КРШТЕЊЕ У РОВУ

(Слика из светског рата)

IV.

Одморена и расхлађена дружина у веселом говору продужила је пут узбрдицом прилично високог брда. И када је стигла на венац, ту је застала. Када је Смиљка са његове висине угледала Дрину и њене сребрне вале у свом вијугастом кориту, и када је опазила обалу босанску и у њеној позадини цркву и куће, од радости је заносно повикала:

— Ево наше Дрине!... Тамо је, мој Драгиша! показујући руком на Дрину.

Без одмарања путници продужише пут као у лету, сада низбрдицом ка дивној ливади, преко које води вијугава стаза до обале Дрине. Са наше стране у селима виде се многи биваци и болничке бараке са барјацима „Црвеног Крста“. Не потраја дуго, дружина уђе у прво село, где на улици затекоше у групама старце и старице, који су међусобно нешто тајанствено шапутали. Из радозналости, путници приђу тој групи, да ослушну њихов расговор о ратним приликама. Из те групе један кукуљави старац уз кашљуцање, тихим гласом поверљиво прича присутнима, како му је наш војник — пратилац једног заробљеника аустријског, синоћ ово саопштио:

— Са своја два друга, рече ми наш војник — пратилац аустријског заробљеника, стражарећи јуче у близини обале Дрине, у једном густом шипрагу, пред којим је дебело стабло дрвета, наиђосмо резервног потпоручника аустријског са пуном опремом; млад као роса и лепо развијена стаса. По његовом наводу, он је мало час пре нашег сусрета са њим, гњурајући се препливао Дрину и сретно приспевши на обалу нашу, прикрио се у шипраг, да одане и да му се исцеди одело пуно воде. У тренутку, када га уочисмо, сусретосмо се погледима. Он је био насмејана лица. Чим нас је угледао, скочи као веверица и раширених руку ступи пред нас са речима:

— Браћо! Србин сам из Војводине. Ево мене к вама на предају, пружајући нам своје оружје и војну књижицу. Предајем вам се, браћо, да заједнички, раме уз раме бранимо ову златну груду српске земље, њена права и слободу од крвничког нам непријатеља... И када смо се и по његовом говору српском уверили, да је Србин-Војвођанин, ми се онда братски загрлисмо и ижљубисмо, па ћемо га онда запитати: Како је на њиховој страни; шта се тамо говори и шта ће се предузимати? Јер је од јучерашњег дана наступило неко затишје...

Старац заморен од многа говора јако се закашље и оданувши настави, шта му је још причао пратилац о Војвођанину — заробљенику. Причао му је, како им је Војвођанин још и ово саопштио:

— Један одред Мађара, у којем сам ја једини Србин био, отприлике на два километра удаљен од обале Дрине, био нам је прикривен бивак. Те ноћи био сам дежуран, остављајући Мађаре да мирно спавају. И пошто је те ноћи било облачно и кроз густу маглу сипала ситна киша, решим се, да своју намеру за предају извршим. Пред зору од бивака пођох нечујним тапатом и убрзаним кораком у правцу ка обали Дрине кривудајући и скривајући се иза грмова и стена. И тек што сам од бивака ка обали Дрине прешао од прилике на 7—800 корачаја, међу Мађарима зачух неки жагор, неки говор о брзом повлачењу у противном правцу од мене. Врдајући погнуто још јаче убрзам кораке ка Дрини, и дошавши до обале, зачух неколико избачених метака за мном. У том скочим у Дрину и гњурећки је сретно препливам.

— А што је најглавније, продужиће старац свој говор. спроводник ми рече, да им је Војвођанин још и ово саопштио: како се већ од три дана у логору међу војницима шапуће, да је цар Фрања отрован и да лежи на самртној постељи, па, можда је већ и умро...

Старац завршујући свој говор, што му је војник — пратилац Војвођана рекао, застане и одане, па ће га овим речима довршити: Ето, то ми синоћ рече пратилац...

ЗА УРЕДНИШТВО ОДГО
МИЛАН МИЛАШИНОВ

Значај ваздухопловства у данашњем политичком времену

(Свршетак.)

Намачка, и ако побеђена и уговором о миру лишена свих права фабрикације аероплана ратних типова, покушава на све могуће начине да заобиђе Версањски Уговор и да што снажније развије своју ваздушну снагу. Под маском фабрикације трговачких аероплана, Немачка данас има невероватно снажну ваздухопловну индустрију и врло спреман раднички кадар, тако да у случају потребе, може у најкраћем времену отпочети да израђује у серијама ратне аероплане свих типова.

Румунија такође води једну озбиљну ваздухопловну политику. Поред великих наруџбина аероплана у Француској, она агилно ради на подизању своје домаће аеропланске индустрије.

А ми! Смемо ли и даље и поред горе изложених факата, гледати на ваздухопловство са спортске тачке гледишта? Не! Наше младо ваздухопловство за последње две године пошло је правим путем развитка а еужност је свију нас да га у том циљу свесрдно помогнемо без обзира на жртве и новчане тешкоће са којима се сриђемо.

У данашњем политичком времену, док на све стране хоризонта прдте тешке олује, ми морамо имати јако ваздухопловство и у њему гледати најсигурнију одбрану наше Отаџбине и заштиту наших домова и породица. Против аероплана јесте и остаје најсигурнија одбрана аеропланом.

Стечај

Задруга Срба Занатлија Новосађана потребује од 1. Новембра 1925. год.

СПРЕМНОГ ГОСТИОНИЧАРА

под рачун. Рефлектовати могу поред стручњака и чланови Задруге а Управа задржава себи право, комеће поверити вођење исте. Гостионичар ужива стан стан са нузгредним просторијама. Кауција 10 000 — Дин. Рок писменим понудама до 10. октобра о, г.

За поближе услове обратити се на председника Задружног.

За Управни Одбор:

Тоша Гујић секретар. Јоца Первав председник.

1956 1—1

Шумска сеча

Раванице манастира Срем од 18. јутара 978□° на „Каменитој Татарци“ најбољи шестар у Фрушкој Гори издаваће се под закуп на јавној дражби у манастирској канцеларији у недељу дне 11. октобра о. г. п. н. к. у 2 сата по подне. Има 67% буковине I. класе, растовина 32% I. класе, остало граб, липа. 1955 1—1

Стечај

Савет града Новог Сада расписује стечај на место главног градског благајника. Почетни положај гл. благајника је уврштен у II кат. 2. групу.

Позивају се рефлектанти, да своје молбе састављене и снабдевене документима према чл. 12. закона о чиновницима грађанског реда поднесу потписаном Савету најдаље до 15. октобра о. г.

Тражена квалификација је прописана у § у 18. зак. чл. I. од 1883. год.

Из седнице Савета града Новог Сада, држане 19. септембра 1925. године.

Број: 32964. Ђурђевић с. р.
адм. 1925. 1963 1—1 за гр. начелника

ЈАБУКА на вагоне ливерује Ђорђе Ж. Ђорђевић извозник
Београд Сава 1918 1—3
Телефон 30 04 Царинка ул. 12.

Стечај

Савет града Новог Сада овим расписује стечај на упражњено место благајничког контролора.

Положај благајничког контролора је уврштен у II. категорију 3. групу.

Позивају се рефлектанти, да своје молбе састављене и снабдевене документима према чл. 12. закона о чиновницима грађанског реда поднесу потписаном Савету најдаље до 15. октобра о. г.

Тражена квалификација је прописана у §-у 18. зак. чл. I. од 1883. год.

Из седнице Савета града Новог Сада, држана 19. септембра 1925. год.

Број: 32965. Ђурђевић с. р.
адм. 1925. 1964 1—1 за гр. начелника

Стечај

Градски Савет града Новог Сада поново расписује стечај са набавку 515 куб. мет. туцаника из најбоље врсте камена за оправку односно ваљање макадамских путева.

Прописно биљеговане понуде имају се до 3. октобра о. г. 10 сати пре подне гр. Савету поднети.

Детаљни услови могу се видети у звању гр. грађ. одељка за време званичних часова.

Савет града Новог Сада, 12. септ. 1925.

Број: 29117. Ђурђевић с. р.
адм. 1925. 1965 1—1 за гр. начелника.

Огласи

Савет града Новог Сада расписује на темељу члана 91. и 94. закона о државног рачуноводству усмену лицитацију ради издавања у закуп двају локала у згради Апелационог Суда и то досадање просторије Славенске Банке Д. Д. Филијале у Новом Саду и Босанске Индустријске Банке Д. Д. у Новом Саду.

Надметање ће се извршити 2. октобра 1925. године у 11 сати пре подне у градском економском звању (I. кат соба бр. 24).

Поближи услови се могу видети у градском економском звању сваки дан за време званичних часова.

Прописана кауција у своти од 5.000 динара се има положити пре почетка лицитације водитељу исте.

Из седнице Савета града Новог Сада, држане 19. септембра 1925. године.

Број: 31165. Ђурђевић с. р.
адм. 1925. 1966 1—1 за гр. начелника

Разно

Војничко обравовање становништва у Совјетској Русији.

Фрунзе је дао циркулар свим војничким и грађанским властима у коме препоручује да се интензивно приступи припремању становништва за модерни рат. Целокупно становништво совјетске Русије треба да се упозна за улогом технике у модерном рату, са врстама модерног наоружања и са начином његове употребе. Највећу пажњу треба полагати популарисању науке о рату у најширим слојевима. Партијске и стручне организације као и локална друштва треба да створе специјалне органе у циљу ширења ратне науке. У свим научним заводима, у средњим и вишим, општим и специјалним, треба основати специјалне курсеве, који ће припремати резерве функционера, који ће моћи вршити дужиости водника. Штампа треба да употреби цео свој уплив на ширењу идеје одбранбеног рата у становништву. Инжињери, конструктори. проналазачи треба да се удруже са геслом одбране државе. Теоријско истраживање ратних појава треба да се врши на платформи револуционарног марксизма и да употреби сва искуства грађанског рата.

„Сељаци“ Рејмонта на јапанском језику.

Највећи пољски књижевник Владислав Рејмонт, који је за своје дело „Сељаци“ ове године добио Нобову награду, био је ових дана пријатно изненађен. Тумач овог дела на јапански језик г. Ава Като послао му је извод његових „Сељака“ у јапанском преводу лепо укоричен и илустрован са јапанским на мотивима. Ускоро ће се појавити превод овог дела на индијски језик

Пољски књижевници против француских пацифиста

Дне 22. августа у Француској је био у рпзличним новинама објављен протест против такозваног „белог терора у Пољској“. Тај протест је потписало много угледних фронцуских јавних радника, књижевника и новинара под утиском лажног пацифизма и демократизма. Сада су пољски књижевници у јавном манифесту одговорили својим колегама. У свом одговору доказују да су Французи били жртва непријатељске пропаганде и да су потписали свој протест заведени лажним информацијама. У Пољској никакав бели терор не постоји. Смртна касна се примењује врло ретко, ређе него по другим земљама, и то поема судској пресуди, за злпчине, за које је законом одређена, кад је неопходно потребно, да се држава и друштво брани од злочинаца. Пољска држава је нарочито изложена непријатељској пропаганди и та пропаганда се не врши легалним и мирним средствима него атентатима и злочичинима. Није истине да се врше тор уре по затворима и пољска је влада јавно позвала све који то тврде, да посете пољске затворе. Ова међународна ппсета је утврдила, да то није истина, а у пркос томе се јавља ово тврђењу у француском протесту. Најпосле пољски књижевници изражавају своје чуђење, да француски пацифисти не показују огорчење против злочина бољшевика који су недавно у Кијеву поубијали цео пр фесорски колегијум, где се непрестано људи убијају и шаљу на робију. Зашто се не протестује против Немаца, који јавно апотеозирају насиље, пљачку, угњетавање других народа и прослављају злочиначки рат као славно дело. Овај манифест потписали су најугледнији пољски књижевници Владислав Рејмонт, Стефан Зеромски, Јан Лорентовић, Леополд Став, Јулије Каден и Стефан Кривошевски у име књижевних организација.

МАЛИ ОГЛАСИ

Једна реч 1 д. Лична реч 2 д.

КУЋА

у Новом Саду ћошак улице Земљане Ђуприје и Гундулићеве (чешеј ске) број 44. продаје се због фамилијарних околности хитно и јефтино и по најповољнијим условима — упитати у истој кући. 1905 2—2

Продаје се

Лак, подвозан и добро очуван фијакер као и ам. Успенска 22. — Ђорђевић.
1—3 1961

Гостионица

са ресторацијом у центру вароши, са инвентаром продаје се из слободне руке. Аврам Мишков, Бачка Паланка, Краља Петра улица.
1960 1—3

Гостиона

заједно са инвентаром, евентуално и са целом кућом продаје се. У кући има и аутогаража за издавање Упитати Жељезничка 96.
1—3 1496

Издајем

своју кафану под рачун, првенство имају млађи без деце са личним правом, исту кафану дајем под закуп и продајем инвентар. Јована Капларски, Србобран
1—3 1957

Уметничке слике

Скулптурне радове, прима у комисиону продају књижара „Океан“ М. Ив Живковић и Ком., Београд, Кнез Михајлова улица број 30.
1598 1—5

На продају столарско подузеће са модерним комплет машинама, ганцовим моторима са већом радионицом. Обратити се на Стевана Токиног Нови Сад Гундулићева ул. у Новој кући. 2—3 1684

Продајем плац у Новом Саду у Гробљанској улици бр 38 велик 90 кв. хвати. Цена 12000 динара Обратити се на Миту Цветковића 1—1

Две госпођице

траже место као певачице у бољу капелу, 1. пева први алт, 2. пева други алт. Обе старе 19 година. Моле брзојавне понуде на Мицика Сладовић, Нови Сад Грчкошколска 9. 1948 1—1

Оглашујте у „Застави“!

Штампарија „Застава“ д. д. Нови Сад 1925. (1117).